

י' ג' פסוק ט' (מצות הפליין).

כא (תנ"ח)

הערה: לשעם מצות תפילין עיין גם גליון ואחזקת ח"ז!

והיה לך אות על ירך וזכרון בין עיניך למען תהיה תורת ה' בפיוך כי ביד חזקה הואיאך ה'...

רמב"ם ד"ה לאות על ירך; ד"ה בין עיניך; ראב"ע ד"ה והיה לך; דברים ו' ח' ד"ה וכתבתם. הרמב"ם לבקעה למען תהיה תורת ה' בפיוך - המיד. כשהעם לאות על ירך ובין עיניך, הזכרם תמיד ותהיה עי"ך

תורתו בפיוך... וסוף הפ' הזה מפרש ומבטל דברי המפרש החלחלו בדרך החיצונים.

1. במה טונה הרמב"ם מן הפירוש המקובל וכיצד הוא נעזר בסיר השירים ח' ו'?

2. כיצד סותר הרמב"ם את פרוטו - שהוא גם פירוש הקראים - ומה ענין מחלי א' א להוכחותיו?

3. לטעם מה מביא הרמב"ם את הפ' דברים י' טז' בפרושו כאן?

4. התוכל לסתור את פירוש הרמב"ם בדרכים אחרות? העזר גם בדב' ו' ח'!

5. כיצד סותר בעל הרמב"ם לבקעה את פירוש הקראים?

רמב"ן ד"ה והיה לאות על ירך. (מלה "לילה" בדבריו יש למחקה)

הכתב והקבלה ענין יציאת מצרים - הנסים והנפלאות שנעשו עבורך להוציאך - יהיו לך לאות, כמו שאמר אח"כ "כי ביד חזקה הוציאך" (מלה "כי" טעמה כמלה "אשר" (דאט) כמו (שם' ג) "מי אנכי כי אלך אל פרעה")

והוא מוסב ארישא דקרא; וטעמו: ההוצאה שהיתה ביד חזקה הוא יהיה לך לאות ולזכרון.

העמק דבר והיה לך... גם זה אינו מספיק (=עשות הפסח וההגדה לבנים), על כן יהיה לך לזכרון בכל יום.

והרי זה כמו שאדם מספר לבנו ענין גדול לצרך מוסר, ואח"כ בכל יום מזכירו בקצור וברמז תכונת הספור

עד שוב מועד השנה, שאז מספר עוד הפעם באריכות; כך צוה שאחר הספור בימות הפסח יעשה קשרים ע"ז בכל

יום ביד ובראש - מקום השתעבדות הלב והמוח.

ד"ה כי ביד חזקה... שלא תחפלא, למה הצריכנו הקבה"ו כ"כ מצות ותחבולות לבטחון ואמונה בהשגחתו, ע"ז

נותן טעם, משום שהנך יודע שדבר זה אינו מתקבל ברצון לתניך עד שבעל כרחך - שהוא ביד חזקה -

הוציאך ה' - והיינו משום שלא היו נוחים לקבל על עצמם השגחתו ית'. וזהו באמת מוצא הדרש בשמות רבה

פ' ואר על (שם' ו' ט') "ולא שמעו אל משה מקצור רוח ומעבודה יסה" - מחמת שהיו משוקעים בע"ז - וא"כ

שמע שלא היו רוצים לצאת, ובאמת אנו רואים דבפסח הראשונה כחשמו כי פקד ה' את עמו - כלם האמינו ויקדו

וישתחו (שם' ד' ל"א!) אלא מטום שבמאמר השני (שם' ו' ו-ט) הודיעם משה בשם ה' "והייתי לכם לאלוקים"

- היינו השגחתו תהיה עליהם על פי מעשיהם - לא נתרצו כלם לקבל, עד שהוציאם הקבה"ו בעל כרחו, ובדבר

שקטה על האדם לקבל נדרשים הרבה פעולות להכרישו בלב.

אחר א. י' קוק (צ"ל) במרוסן לסדר התהלה עולת ראייה (עמוד לט') לפסוקנו: החיזק של רמב"ם הנפלאות

צריך מיוחד על כח המפעל - על יסוד פעולת החיים, ועל כח הרעיון - יסוד המחשבה וההרגשה. שני אלה יחדיו

יהפכו את הטבע החלוני של האדם לסבב קדוש אלוקי, ותורת ה' תהיה בפיו טבעית, בהגיוני לבבו. כל ההכנה

הזאת דרושה היא, מפני הכל היסוד של יציאת מצרים היה להלחם בטבע הגס של החיים, המטביע את האדם

במצולותיה של החלונות; ומאחר שסודם הגס כ"כ חזק הוא וכדי להלחם בו עד שינוצח הטבע החלוני שבאדם,

כדי שיחול בקרבן אותו האור של הטבע הקדוש שבו (=סגנון בנפש האדם) - צריכה היתה יד חזקה להגלות, על

כן צריכים אנחנו למעשים הקדושים הללו של הנחת תפילין על היד ועל הראש, כדי לסייע בסגולתם את המפעל

הגדול הזה, ההתפלות כח החיים החלונים הגסים לכה חיים אציליים נהדרים בקדושה. - על כן רק ע"י

שיהיו "לך לאות על ירך ולזכרון בין עיניך", רק אחרי כל ההעצומה הזאת "תהיה תורת ה' בפיוך", ולא

מבלעדיה. כי כשם שלפעולה הכללית, להכניע את הרוח החלוני הגס של האנושיות, שנחבלט אז במצרים, היה

צרך "ביד חזקה", להוציאך משם בדבר ה', כמו כן צריך להמשיך את המפעל הזה, של נצחון הקדש על החלונות

שבחיים, בכח רב וביד חזקה, טעוזה וגבורתה יגלו ע"י המצוה הזאת, המאדרה בקדושה האותיות של התפילין,

שהיא מקיפה בכפילות כחה את המפעל עם ההתקפה, את היד והעין (=עין השכל). ורק בכח אדיר ומכופל זה

אפשר להמשיך את מה שנעשה מני אז "ביד חזקה".

1. בשתי דרכים מפורשים "ארבעה החכמים הנ"ל את ה"כי" בפסוקנו. אלו הם?

2. לחם מה מוסר הרמב"ן את פסוקנו ומכניס הלכו החליטי ("כי ביד חזקה...") בין הראשונים ("והיה...")

בין עיניך" ("בין השני" ("למען... בפיוך")?

3. מה היחס בין טענת חלקי המטבט לפי הרב קוק?

4. מה הקשר בין מצות פסח לדורות ובין מצות תפילין לפי העמק דבר?

5. כנגד מה הופעלה "היד החזקה" לפי דעה בעל העמק דבר וכנגד מה לפי דעת הרב קוק?

6. מה הקשר בין יציאת מצרים ובין מצות תפילין לפי הרב קוק?